

בבא מציעא נח

עניין: המלבין פני חבירו ברבים

חידושי אגדות מהר"ל

כל המלבין פני חבירו כאלו שופך דמים וכו'.
[אין לפרש] מפני דאזל סומקא ואתי חוורא. דאם כן מאי קאמר ליה שפיר קא אמרת, הרי גם כן הוא כך אמר בשביל זה אבל

מה שאמר המלבין פני חבירו כאלו שופך דמים כי מי שמלבין פני חבירו הוא שמכבה אור הפנים של אדם כמו שמכבה את הנר וזה נקרא ש"ד של אדם כי צלם הזה י"ל ענין נפלא מאד והוא צורתו של אדם ולפי' מי שמלבין ומבטל את צלם פניו עד שהוא מלבין אותו זה נקרא שפיכת דם כי אין שפיכת דם רק בטול האדם ומי שמלבין את פניו של אדם הוא מבטל את תאר הכרתו של אדם שהוא צלמו והוא בטול האדם. וכאשר בא לברא את האדם אמר נעשה האדם בצלמינו לא אומר (עושה) [נעשה אדם] בעל שכל רק נעשה אדם בצלמינו כדמותינו מוכה כי עיקר האדם הוא צלמו ודמותו ולפיכך אמר המלבין פ"ח כאלו שופך דמים כי לכך שופך דם האדם גייב מיתה מפני שהאדם נברא בצלם אלקים וצלם (זהו) [זה הוא] מבטל מי ששופך דם והמלבין את פני אדם הרי מבטל צלמו גם כן כאשר מלבין פניו והוא צלמו אשר נברא בו ולפיכך המלבין פני חבירו כאלו שופך דמים והבן, הדברים האלו.

מהר"ל דרך חיים אבות ג, יד

והאור שלו, וזה פירושו הכתוב נעשה אדם בצלמו כדמותנו כי דבק בפנים שלו זיו וניצוץ עליון דבק בו ודבר זה הוא צלם אלהים. ובה מיוחד האדם מכל הנבראים בזיו ואור הצלם, ואין האור הזה אור גשמי כלל אבל הוא אור וזיו נבדל אלקי שדבק באדם ועליו נאמר כי בצלם אלהים עשה את האדם, כי השם יתברך נקרא אור כי האור בכל מקום בא על דבר נבדל בלתי גשמי שהרי האור אינו גשמי כלל, ודבר זה ביארנו בהקדמה אצל כי נר מצוה ותורה אור שהאור מורה על דבר נבדל בלתי גשמי, וזהו ענין הצלם שהכתוב רצה לומר כי האדם הזה הגשמי דבק בו ענין נבדל לגמרי בלתי גשמי וזה זיו צלמו. וכמו שמקבל האדם הנשמה העליונה עם הגשם, כך מקבל האדם הגשמי הזיו והניצוץ העליון הזה. ומצד האור הנבדל הדבק באדם כאשר הוא מסולק ומופשט מן הגשמי הוא צלם אלהים לגמרי, כי זה ההפרש שיש בין האדם ובין המלאך, כי המלאך נבדל בעצמו ומצד הזה הוא במדרגה יותר עליונה, אבל האדם הגשמי הוא מקבל כח נבדל והוא צלם הזה שהוא אור זיו בלתי גשמי הדבק באדם ועוד יתבאר :

מדריגת צלם אלהים הזה ואור מציאותו של אדם מצד העוה"ב, ואז לא תוכל לומר כי האדם הוא בעל גוף וחומר איך יהיה יותר בצלם אלהים מן המלאכים, כי אז יסולק מאתו חרפת הגוף והחומר. ובבריאתו תקף ומיד נברא האדם על זה שיהיה מוכן לעולם הבא, כי לכך כתיב (בראשית ב') וייצר בשני יודי"ן בריאה אחת בעולם הזה ובריאה אחת בעולם הבא. וכאשר תעמוד על לשון צלם תמצא שכך הוא, כי לשון צלם וכן תמונה ותבנית באים על תמונת הדבר שהוא נמצא בו וניכר בו הדבר שיש לצלם, ולפיכך מלת צלם בא על הפנים בפרט ביותר. וזה מפני כי הפנים בו ניכר ונמצא הדבר שיש לו פנים, הרי לך כי מלת הצלם משמש על הכרת מציאות הדבר, ולכך יאמר כי האדם נברא בצלם אלהים כי הכרתו בתחתונים האדם מבורר וניכר מציאותו מכל התחתונים כמו שהתבאר לכך הוא בצלם אלהים, שהש"י מבורר במציאות שלכך נקרא ה' צבאות שהוא אור בצבא שלו שהוא נבדל מזולתו, וכך האדם בתחתונים נבדל מכל התחתונים, והנה האדם בצלם אלהים דהיינו הכרתו הכרת אלהים :